Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 4 | 11 ՄԱՐՏ 1899 | ՀԻՆԴՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՒՂԷԼԻԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապր Ալի Ճատտեսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنجه یومی سورهانداغ غزته سی
اداره خانه سی
باب عالی جاده سی ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ԶԻ ՏՐՈՒԻՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛ և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը ՂՐՇ. 75
6 » » 40

ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը ևս վրայ
12 ամիսը ՂՐՇ. 100
6 » » 54

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը ևս վրայ
12 ամիսը Ֆր. 22
6 » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ՂՐՇ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ԶԵՌՆԵՐԷՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Եէնի-Գաւուի բարեյիշատակ Տ. Խաչատուրին մահուընէն ի վեր, Պէյօղլէն մինչեւ Քարթալ, և Պէօյիւքաէրէնէն մինչեւ Էյուպ մեր բոլոր քահանաները իր ժառանգութեանը նախանձախնդիր են Հիւանդանոցին նպաստ ժողվելու գործին մէջ։

Ս. Պատրիարքին քով տրամադրելի երկու ծաղկեզարդ փիլոն գտնուիլը մանաւանդ՝ մոլորակած է եռանդները, և ստանան գիս կը փորձէ ըսելու, թէ երազնուն մէջ ինքզինքին այդ երանելի ծաղկեզարդ փիլոններէն մէկովը զգեստաւորեալ տեսնողներ գտնուելու են. թէեւ իրենց հոգեբոյս եղբայրակիցը, այն բարի անուշիկ Տ֊Խաչատուր քահանան, կեանքին մէջ աղքատիկ, հինցած սեւ փիլոնէ մը ուրիշ բան կրած չէր. փիլոն մը որ իր փառքն էր և ինք այդ փիլոնին փառքը։

Մեր քահանաները ընդհանրապէս բարի, կրօնասէր, երկիւղած մարդիկ են, որոնք վայելուչ կերպով կը մկրտեն, կը պսակեն ու կը թաղեն զմեզ. ես անհուն կերպով կը սիրեմ զիրենք, և եթէ անկեղծօրէն այս քանի մը տողերը կը գրեմ, պէտք է հաւատան որ իրենց սիրտը վիրաւորելու դիտաւորութիւնը չունիմ։

Ըսելիքներս առնչութիւն չունին մանաւանդ Մայր եկեղեցւոյ հեզահամբոյր Տ. Արսէնին հետ, որուն նպաստի հանգանակութեան ձեռնարկին գլուխեցաւ Սոբհանդոկի մէջ, և որ իր երկիւղածութիւնովը, իր համեստ ու աչխատասէր կեանքովը իրաւցընէ երկրորդ Տ. Խաչատուր մըն է։ Ես անձնապէս կը ճանչնամ Տ. Արսէնը, իր գործունէութիւնը մօտէն տեսած եմ գաւառական եկեղեցիներու զգեստ ղրկելու գործին մէջ, գիտեմ որ պարտաճանաչ աչխատող մըն է, և միշտ հաճոյք մը պիտի ըլլայ ինձի՝ իր համեստ մարդու ձեռքը համբուրել, ամէն անգամ որ իրեն հանդիպելու բաղդը ունենամ։

Այս վերապահութիւններէն ետքը, թող ներուի ինձի բացատրել թէ ինչո՞ւ Սոբհանդոկի խմբագրականներէն մէկը կը յատկացնեմ այս խնդրոյն։

Երեք օր է որ Տ. Արսէնի ձեռնարկին անգաղտնապահութիւնը զբինք, և արդէն տասնէ աւելի տէրպապաներ՝ այլ և այլ ձեւերու մէջ՝ հայկօղացած են մեր աչխատակիցներուն թէ «իրենք ալ իրենց փոքրիկ ձեռնարկը ունին Հիւանդանոցին համար»։

Հիւանդանոցը, «Ազգին Տունը» —ինչպէս շատ յարմար բացատրութիւնով մը կ'անուանենք— Պոլսոյ մէջ մեր ամէնէն սրտի մօտիկ հաստատութիւնն է, և ամէն գովեստի արժանի է անոր նպաստ ժողվելու ձեռնարկը։

Մաղկեզարդ փիլոնին փառասիրութիւնը նոյն իսկ երբէք անպատուիչ բնութիւն մը չունի. գործածութեան ամէն ձեւի մէջ դնահատուելու և վարձատրուելու տենչը շատ բնական փափագ մըն է. և ես պիտի մաղթէի որ մեր բոլոր քահանաները ծաղկեզարդ փիլոնի արժանանալու փառասիրութիւնը ունենային։

Խնդիրը այս կէտին վրայ չէ ութեմն։

Խնդիրը հոն է թէ ինչո՞ւ մեր քահանաները գործունէութեան միեւնոյն ձեւը կ'ընտրեն. «անպատճառ ստակ ժողվել Հիւանդանոցին համար»։

Սա ճշմարտութիւնը թէ մեզի կը պակսի ձեռներէցութեան ոգին, ամէն բացորոշ ապացոյց մը չի կրնար ունենալ կարծենք։

Հիւանդանոցի պէտքը միայն ըստակը չէ, և ազգին մէջ հիւանդանոցէն զատ սրտի մօտիկ հաստատութիւններ ու բարեգործութիւններ ալ կան։

Մաքերնիս չ'անցնիր հիւանդանոցին եկամուտը տասը բարթ պակսեցնել, անոր արաւելիք ստակին գործածութեան ուրիշ ձեւ մը յանձնարարելով. սակայն ակներեւ է որ երբ շատ մը անձինք միեւնոյն գործը ընելու մէջ կը յամառին, աղէկ չի կատարուիր այդ գործը, և դէմումներու նոյնութիւնը՝ կրնայ նոյն իսկ նուիրատուները յոդնեցնել։

Գործ չի պակսիր ազգին մէջ։

Հիւանդանոցը սրբանոց մըն ալ ունի, որուն մէջ պատսպարուողները հազարումէկ պէտքեր ունին. նեթականին հետ նաեւ հոգեկան և բարոյական պէտքեր, որոնց հոգը կրնայ գործունէութեան ընդարձակ ասպարէզ մը ըլլալ, տղաներու հագեցանութիւնը գիտցող, անոնց վրայ դուրգուրացող բարեկրօն քահանայի մը։

Հիւանդանոցին մէջ պանդուխտ հիւանդները կան՝ որոնց նեթական անհրաժեշտէն աւելին, և հոգեկան ու մտային պէտքերուն մեծագոյն մասը՝ շատ քիչ կրնայ սատարուիլ ներկայ պայմաններուն մէջ. աչխատելու ի՛նչ աղուոր միջոց մը ուրիշ տէր հօր մը։

Եւ պանդուխտներ կան, և գաւառական դպրոցներն ու որբանոցները կան, և դեռ հարիւրներով գթութեան գործեր կան, որոնց յատկացնելով իրենց գործունէութիւնը, անոնցմէ մին իւրացնելով իւրաքանչիւրը, շատ օգտակար բաներ կրնան ընել մեր ազէ հայրերը։

Բարեմտութիւնը կայ իրենց մօտ. սակայն ձեռներէցութիւնը կը պակսի. պէտք է քիչ մը շարժիլ ու նախաձեռնութիւն ունենալ։ Միայն մկրտելը, պսակելը ու թաղելը, ո՛րքան վայելուչ ու սրտաբուխ կերպով ալ կատարուին, բաւական չեն ա՛լ հիմա, որ ժողովուրդը ծաղկեզարդ փիլոնի պատուոյն յանձնարարէ իր քահանաները։

ԱՐԴԱՒԱՍ

Ց. Գ.— Երկուան «Քարոզութիւն» յօդուածին առթիւ, որ այնքան կարեւոր խնդիր մը կը յուզէր, ներողութիւն կը խնդրեմ գաղափար մը յայտնելու, մանաւանդ որ խնդիրը քահանաներու հետ առնչութիւն ունենալէ զուրկ չէ։

Եթէ Պոլսոյ և մեծ քաղաքներու մէջ լաւ կերպով չի կատարուիր քարոզութեան գործը, անուրանալի է որ գիւղերուն մէջ երբէք չկայ։

Արդ, հոն, գիւղերուն մէջ մանաւանդ, ամենամեծ է քարոզին պէտքը. որովհետեւ քաղաքացիէն աւելի ազէտ է գիւղացին, և հետեւաբար սովրելու աւելի կարօտ։

Ցարմար չ'ըլլար արդեօք որ մեր կարող կրօնաւորները, պզտիկ քարոզի տետրակներ ապագրել տան, ժողովրդական օգտակար նիւթերու վրայ; հակապակի ոճով մը; որպէս զի կրօնական ժողովը գիւղերը ցրուէ զանոնք, կիրակի օրերը և ուրիշ յարմար առիթներ չինական քահանաներու կողմէ ժողովրդին կարդացուելու համար։

Ահաւասիկ կարեւոր գործ մը, որուն նախաձեռնութիւնը կրնայ նոյն իսկ կրօնական ժողովը ստանձնել։

Այս առաջարկը քիչ մը տարօրինակ երեւի թերեւս անոնց որոնք քարոզ բառով առանց գրի խօսուած բան մը կը հասկնան միայն. սակայն շատ գործնական է, և եկեղեցական ազգերու մէջ հազարներով կան առանց տպուած քարոզներ։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷՆ

Երկուշաբթի օրուան Սոբհանդոկի մէջ կը հաղորդէինք Շիրքէթի Խայրիէի վարչական խորհուրդին մէկ որոշումը որուն համեմատ Վոսփորի եզերքները բնակողները յառաջիկայ ապրիլ մէկէն սկսեալ իրենց երթեւեկութեան տոմսակներու գինին վրայ 30 % զեղչ մը պիտի ունենան։ Բայց ասիկա ամենքը չէ. նոյն վարչական խորհուրդը ո՛չ յօգուտ ժողովուրդին, այլ յօգուտ ընկերութեան բաժնետէրերուն ուրիշ որոշո մ մըն ալ կու տայ, այս անգամ ըսելով սակայն թէ սոյն զեղչի երեսէն հասոյթի վրայ ըլլալիք նուազումը դալմանելու համար պիտի դադրեցնէ շատ մը չոգենաւերու երթեւեկութիւնը, որպէս զի անոնց ածուխի և պաշտօնեաներուն ծախքը չհի, և գինելու զեղչուելով առաջ եկած բացը գոցուի։

Շիրքէթը Խայրիէի վարչական խորհուրդին այս երկդիմի որոշումը, որուն՝ հանրութեան համար շատ օգտակար ըլլալուն համոզուած չենք, Հանրային Շինութեանց նախարարութեան լուրջ ուշադրութեանը կը յանձնենք, մանաւանդ որ Շիրքէթը երբ զոհողութիւններ ընել յանձն առնէ, ժողովուրդին դիւրութիւն մը տալու համար, ատկից առաջ գալիք բացը գոցելու կարող է նոյնպէս, այդ կզչուած գիներէ գոյացած հաւելով ալ։

Ցետոյ, պէտք է նաև պարզ ըլլայ մեզի համար սա կէտը թէ Շիրքէթի Խայրիէի կերպով մը ժողովուրդին առողջութեան և վատառողջութեան ալ կրնայ նպաստել։ Ընդունուած ճշմարտութիւն մըն է թէ մեծ քաղաքներու խիտ բնակչութիւնները միշտ համաճարակներու տարածման նպաստաւորող վայրերն են, և քաղաքի մը բնակչութիւնը այնպէս մը պէտք է կազմակերպուած ըլլայ, որով բնակիչն երբ թէ հաճոյալի կերպով բնակին և թէ ամբողջ քաղաքին բնակչութիւնը կարելի եղած չափով ապահովուած ըլլայ չափազանց խիտ ապրելէ յառաջ եկած հանճարակներու դէմ։ Պոլսոյ դիրքը իր Վոսփորի և Մարմարայի վրայ ուներցած արուարձաններով՝ շատ յարմար է առողջապահիկ և հաճոյալի բնակութեան վայրեր տալու մեզ։ Եւ որպէս զի ժողովուրդը միշտ ձգտի կեդրոնի աղմուկներէն և փոչիով խառն օդէն հեռու ապրիլ, տեղային իշխանութիւնները միշտ ամէն միջոցները կը գործադրեն արուարձաններու և կեդրոնին միջեւ եղած յարաբերութիւնները վերին աստիճանի դիւրացնելու համար։

Տեղային իշխանութիւնն ալ ճիշդ այս կէտերը աչքի առաջ ունենալով է որ զարկ տուած է ժողովրդի յարաբերութիւնները դիւրացնող ընկերութիւններ կազմուելուն։ Մարմարայի և Վոսփորի վրայ գտնուած արուարձաններուն համար եղած տեղական չոգենաւային ընկերութիւնները, պէտք է աչքի առաջ ունենան բոլոր այս ճշմարտութիւնները։

Պոլսոյ ժողովրդին կէսէն աւելին, նոյն իսկ մեծագոյն մասը թերեւս, խտացած է այսօր Սթամպոլ, Բերայի և շրջականերուն մէջ, ուրկէ կեդրոնին հետ յարաբերութիւնները համեմատապէս աւելի դիւրին են քան թէ բոլոր ծովով եղած արուարձաններուն։ Այսօր ծանրանալով միայն Շիրքէթի Խայրիէի վրայ պէտք է շեշտենք սա կէտը թէ անիկա Պոլսոյ կեանքին բոլորովին համաձայն և զայն դհացնող ժամանակացոյց մը ու սակացոյց մը ունենալու միշտ ջանադիր ըլլալու է տալ դիւրութիւններ տուած ըլլալու համար, որպէս զի ժողովուրդին մանաւանդ գործի տէր մասը գրկուած չըլլայ բնակութիւնը Վոսփորի առողջապահիկ դիրք ունեցող արուարձաններուն մէջ հաստատելէ։

Պոլսոյ կեանքին համար ոչ թէ պէտք եղածէն աւելի շատ են Շիրքէթի երթեւեկող չոգենաւներու թիւը, մանաւանդ անբաւական։ Հիմակուան ժամանակացոյցին վրայ դեռ շատ մը գնացքներ աւելցնելէ զատ պէտք է նաև, որպէսզի առաջին չոգենաւները շատ աւելի կանուխ և վերջին չոգենաւները շատ աւելի ուշ մեկնին գործի տէր մարդուն զգալի ընել չտալու համար ծովին անջրպետը։

Ցետոյ դիներն ալ պէտք է զեղչուին, չա՛տ զեղչուին։ Հեռաւոր և մօտաւոր նաւամատոյցներու մասին տոմսակներու գինին մէջ տարբերութիւն պէտք չէ ըլլայ, ատով չխրախուսելու համարը, կեդրոնէն հեռու ապրելէն։

Այս բոլոր նկատողութիւններէն վերջը, ի՞նչ կ'ըսէք Շիրքէթը Խայրիէի Վարչական Խորհուրդին, երբ իր արդէն 30 % էն շատ աւելի բեռնաւորուած տոմսակի գիներուն վրայ 30% զեղչ մը ընելու համար յարաբերութեան նոր դժուարութիւններ կ'ուզէ յարուցանել, երթեւեկող չոգենաւերու թիւն պակսեցնելով։

Առանձնաշնորհուած ընկերութիւնները պէտք է միշտ մտածեն թէ փոխան իրենց տրուած առանձնաշնորհումներու, պէտք է իրենք ալ հանրային օգտակար գործունէութիւն մը ունենան։ Եւ երբ Շիրքէթի վարչական խորհուրդը ծփծփայ իր բաժնետէրերու շահը կը մտածէ որոշելով արդէն եղած երթեւեկութեանց վրայ պզտիկ մը ընել, խնայողութիւն մը ըրած ըլլալու համար, կը մտածենք ակամայ թէ այս տեսակ որոշում մը ժողովրդին համար օգտակար ըլլալէ տարբեր բնաւորութիւն մը ունի։

Ե.

ԳԱՐՆԱՆ ՓՈՒՆՁԵՐ

Քեզի՛, դէպի քեզի կը ձգտի հոգիս։

Գարնան չունչին մէկ նուէրն է այս։ Ու քու չունչիդ նուէրին կը տենչամ, որ գարնան պէս թարմ է։

Շրթունքներս կը կծկին օդին մէջ քուկինները փնտռելով, քո՛ւ չրթունքներդ։ Ա՛խ, կը զգա՛ս, ինչ ջերմ է անոնց փափուկ ու ամուր շոյանքը, ինչ գինովցնող այդ համբոյր–գինին, որու մէկ ումպին ամբողջ արիւնս է ծարաւի։

* * *

Կարծես մատներուս տակ կը զգամ տակաւին քու ողորկ դաստակդ, որ այնպէս պինդ կը սեղմէի ափիս մէջ ե֊րէկ իրիկուն։ Կը սեղմէի, ու դուն կը քրքջայիր երիտրդական դեղգ մը քեզի պատրուակ առած։

Եթէ գիտնաս ի՛նչ ազուոր էիր դուն այդ պատրուակի թափանցիկ դիմակին տակ. ինչպէս յափշտակի՛չ այդ ամբնալու, կեղծիքի, հաճոյքի ու հպարտութեան իրարու հիւսուած զգացումներու պակին մէջէն։

Եւ ի՛նչպէս ակամայ կը ցընցուէր դաստակդ մատներուս վայրենի ճնշումին տակ։ Է՛, այդ ցնցումը, որ կարծես ընդմիշտ ափիս մէջէն մոռցուիլ չուզեր. չուզե՛ր, և ինչո՞ւ ստեմ, ես ալ չեմ ուզեր։

* * *

Ինչո՞ւ կը նայիս այդպէս երկար՝ աչքերուս։

Կը հարցնես ու կը ժպտիս. կը ժըպտիս ինքդ քու հարցումիդ վրայ։

Ա՛խ, դո՛ւն խորամանկ անուշիկս, չդիտե՞ս թէ ինչու կը նայիմ այդպէս երկա՛ր, այդպէս գերուա՛ծ քու խօսո՛ւն, քու խելացի՛, քու անձնատո՛ւր կայծկլտուն աչքերուդ։

Չե՞ս դիտեր, թէ իմ բերնէս կ'ուզես լսել այդ։ Չէ՛, աղո՛րս, չրթունքներէս այդ չես լսելու. այդ հաճոյքը չեմ տալու քեզի։

Պատասխանս աչքերուս մէջն է։

* * *

Այդ ո՛րչափ, ո՛րչափ բան կը պահէի եղեր քու փոքրիկ կակաչ հովանոցիդ տակ։

Այդքան ժպիտ, այդքան նայուածք, այդքան սեղմում ու քնքշանք. ան ալ երկո՛ւս, խայտացող սրտերու, որոնք կից իրարու մօտիկ, իրարու զարկի ականջ դրած նո՛յն ֆռֆռովը կը թրթռան։

Թո՛ղ արեւը տասը դիրք փոխէ, թո՛ղ զայրոյթէն ամպերուն տակ մտնէ ու ելնէ. ի զո՛ւր. սէրս թափանցել պիտի չկրնայ կակաչ հովանոցէդ. ոչ ա՛ն՝ արեւը, և ո՛չ ալ անոնք, որ մեր ետեւէն կու գան, հեռուէն, իրենց խօսակցութեան աղմուկին հետ։

Մենք չենք խօսիր. կը փափանք միայն. ա՛հ, այդ սեղմ, մտերիմ փափսուքը չունչ–չունչի, աչք–աչքի քու փոքրիկ, կակաչ հովանոցիդ տակ։

* * *

Կը նայէի պատկերիդ. անհամայ ծաւցայ ու պագի: Ո՜վ գիտէ ո՛րչափ խընդայիր պիտի, եթէ հիմա քովս ըլլայիր:

Պիտի խնդայիր, ու շրթունքներդ բացուէին պիտի իրենց աղուոր ժպիտին կոկոն բացւածքովը:

Բայց ո՛չ. դուն չէիր խնդալու, դուն չէիր կրնար խնդալ, եթէ հիմա քովս ըլլայիր:

Շրթունքներդ ժպիտէն աւելի լուրջ պրպտում մը պիտի ունենային իմ շըրթունքներուս տակ. ու ժպիտդ բաց կոկոնին տեղ՝ համբոյրի դող ու դողդոջուն կոկոնը պիտի ծլէր դունչիդ:

Եւ կոկոններու այդ թեթեւ այլայլութեան վրայ, գիտե՞ս, ես որչափ պիտի խնդայի, եթէ հիմա քովս գըտնուէիր:

* * *

Եկո՛ւր փաւինք նորէն խոտերուն մէջ լեռան չեղ լանջին վրայ, ուր մամուռ ժայռերուն բեկորները հողին կուրծքը կը ծածկեն, ու վայրի վարդերուն ցիր-ցան թուփերը գետնին երեսը կը ճանկռտեն:

Եկո՛ւր, ու հոգ չէ, եթէ կ'ուզես, դուն սուտ քուն եղիր նորէն:

Վայրի վարդերուն փուշերէն դուն մի՛ վախնար բնաւ, մի՛ վախնար ժայռիկներու ցից սպառնալիքներէն. Նորէն իմ ծունկերս քեզի յենարան, նորէն թեւս բարձ քեզի:

Բաշէ՛ քարիւղոնդ դէմքիդ, ինծի կաթնէ, ու հոգ չէ, դուն սուտ քուն եղիր նորէն:

Թո՛ղ միայն որ կամաց մը փարիմ լանջիդ, թո՛ղ որ զգամ նորէն բաբախիս տակ սրտիդ ուժգին խենդ զարկերը, ու խոր շունչիդ ընդհատումը զրկիս անուր սեղմումին մէջ:

Թո՛ղ, պարտըւած հպա՛րտս, ու հոգ չէ դուն սուտ քուն եղիր նորէն:

* * *

Մեծազդ ու արցունք —հպարտ քոյրեր—, որոնք հայեացքիդ մէջ անբաժան են իրարմէ:

Ժպտելուդ պէս կը թրջին աչքերդ, ու քու ծիծաղդ լաց է:

Իսկ այս սատար դուն կուլայիր, մինչ աչքերդ կը խնդային ինծի:

Ինչո՞ւ կուլայիր՝ այդ չըսիր ինծի, ինչո՞ւ կը խնդայիր՝ այդ չի հարցուցի:

Խնդա՛ միշտ, հոգի՛ս, ես կը սիրեմ քու խնդուքդ, որուն կայտառ բերկրանքին մէջէն արցունքիդ ցօղը կը ծնի:

Բայց սատարնէ ի վեր, ինչո՞ւ ծածկեմ, քու լացդ ես աւելի կ'անրջեմ, լա՛ցդ, որուն ցօղուն քողին ետեւէն աչքերդ այնպէ՜ս ժպտիլ գիտեն ինծի:

Աղաւնո՛ւդ ու գոհար կ'արժէ, աղամանդ ու գոհար մըն է քու ծիծաղդ ամէն մէկ արցունքին շիթը:

Բայց գին չունի, անգի՛ն գոհարս, քու արցունքիդ ժպիտը:

* * *

Այնչա՛փ խնդրեցի նաւակին մէջ, որ ինծի բան մը երգես:

Չե՞ս զգար, թէ ի՛նչ անուշ պիտի հնչէ կոհակներու ծփանքին վրայ դող եկած ձայնիդ ալեծփումը:

Չերգեցիր:

Աղէ՛կ. բայց փոխարէն, գիտցի՛ր, դուն ալ պիտի չլսես ի՛մ երգերս. որ սակայն դուն ի՛նքդ երգեցիր իմ զգացումներուս ալիքներուն մէջէն:

Պահէ՛, պի՛նդ պահէ, յամա՛ռ սիրուհիս, քու հնչուն երգերդ դուն ինծմէ:

Բայց քեզմէ՛ իսկ ծածուկ պահել քո՛ւ սեփական երգերդ, այդ ե՛ս կրնամ միայն:

Լ. Ս.

ԿԱՐԵՒՈՐ

Մի անգամ ընդ միշտ կը ծանուցանենք մեր բոլոր գործակալներուն, բաժանորդներուն եւ ընթերցողներուն որ Սուրհանդակի Տէր եւ Տնօրէն Տիգրան Էֆէնտի Ճիվէլէկեանի ուղղուած գրութիւններու վրայ ՊԷՏՔ ՉԷ ԳՐԵԼ Նաեւ Տէր եւ Տնօրէն Ճէրիտէի Շուգէյէի, ասով երկու թերթերու վարչական գործառնութեանց մէջ դժուարութիւններու տեղի չի տալու համար:

Ուրեմն Սուրհանդակի եւ Ճէրիտէի Շուգէյէի հաշիւները բնաւ իրարու հետ առընչութիւն չունենալով, երկու թերթերու վարչութեանց եղած դիմումները պէտք է որ զատ զատ տեղի ունենան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐՆԵՐՈՒ ՕԹԷԼԻՆ ԱՅՐՈՒՄԸ.—Մինչեւ անցեալ շաբաթ իրիկուան թուականով եկած հեռագիրներէն յայտնուած էր որ Նիւ-Եորքի Ուինտսոր օթէլին հրոյ ճարակ ըլլալուն թիւ 12 կին եւ երկու մարդիկ մեռած եւ 34 հոգի ալ, մեծաւ մասամբ կիներ, ծանր վէրքեր ստացած են: Մէջտեղ չեղած անձերու թիւը 50էն 70ի մէջ կը տարուբերի, որոնց մասին վախ կայ թէ անոնք ալ հրդեհի փլատակներուն տակ մնացած ըլլան: Նիւ Եորքէն հեռագիր մը կը յայտնէ թէ աղամանդի եւ ուրիշ արժէքաւոր նիւթերու կորուստին հատուցման համար օթէլի տիրոջմէն եղած պահանջները 12 միլիոն տոլարի կը հասնին (60 միլիոն ֆր.):

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ.— Ռոյթըրի գործակալութիւնը անցեալ կիրակի օրուան թուականով Բէքինէն կը հեռագրէ.—«Իտալական դեսպան Տէ Մարթինոյի ետ կանչուիլը պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ: Կը կարծուի որ այս յետս կոչումը Չինաստանի մէջ Իտալիոյ դիրքին պիտի վնասէ եւ իտալական պահանջներուն ալ, որոշ ատենուան մը համար, բարձի թողի ըլլալը իրեն հետեւանք պիտի ունենայ: Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին այն յայտարարութիւնը թէ Տէ Մարթինօ ինքնաբերաբար մատուցած է վերջնագիրը, բոլորովին ճիշդ չի թուիր: Իրողութիւնը սա է որ Տէ Մարթինօ ամսոյս 9ին կարճ հեռագիր մը կը ստանար, որ իտալական կառավարութեան նախարարական մէկ սովորութեան համաձայն թուանշան մը չէր կրեր վրան: Նոյն հեռագրէն քանի մը ժամ ետքը կը ստանար ուրիշ հեռագիր մը որուն մէջ հրահանգ կը տրուէր իրեն յստակ կերպով պահանջումները ներկայացնել, անոնց պատասխանը չորս օրուան մէջ պահանջելով: Այս պարագային մէջ դեսպանը կը հաղկարուէր միայն վերջին հեռագրին բովանդակութեան հետեւիլ: Հիմա որ ալ բանը բանէն անցած էր, կը յայտնուի որ երկրորդ հեռագիրը առաջինէն առաջ ղրկուած էր, եւ երկրորդ հեռագիրը որովհետեւ իբրեւ ստիպողական ճամբայ հանուած էր, առաջինէն աւելի շուտ իր տեղը կը հասնէր: Տէ Մարթինոյի ետ կանչուիլը իբր չափազանց խիստ որոշում մը կը նըկատուի»:

—Անգլիոյ չինական դեսպանը որ միւնոյն պաշտօնը ունի նաեւ իտալական արքունիքին մէջ, Հռոմ հասաւ:

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ՓԻԼԻՓՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.— Ամերիկեան մայրաքաղաք Օրէկըն Մանիլա հասաւ. Օթիս զօրավարին Ուաշինկթըն ուղղած հեռագրին համաձայն, որով կռիւներու մօտալուտ վերջ մը գուշակուած էր, պատրաստութիւններ կը տեսնուին պատերազմական նոր պաշարներ եւ զօրագունդեր դէպ ի Փիլիփպեանները ղրկելու համար: Ուաշինկթընի մէջ երկու կողմերու հաշտութեան վաւերագիրները փոխանակուելու ատեն, ֆրանսական դեսպան Պ. Քամպոն պիտի ներկայացընէ Սպանիան եւ արտաքին գործոց նախարար Հէյ Մ. Նահանգները: Պ. Քամպոն Մ. Նահանգներու կառավարութեան խօսք բացած է Փիլիփպեաններու մէջ եղած սպանիացի բանտարկեալներու մասին, եւ այն յոյսը յայտնած է որ պէտք եղած քայլերը պիտի առնուին անոնց ազատ արձակուիլը ապահովելու համար:

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հեռագրուի թէ Նախարարապետ Սիլվէլա անցեալ կիրակի խորհրդակցութիւն մը ունեցած է Բադէնոթրի հետ: Կը կարծուի թէ այս խորհրդակցութեան շարժառիթը Մ. Նահանգներու ֆրանսական դեսպանին Փիլիփպեաններու սպանիացի բանտարկեալներու նկատմամբ առած քայլերու մասին եղած ըլլայ. Նաեւ լուր կը շրջի թէ Սպանիա որոշած ըլլայ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին ներկայացնել Ամերիկայի վարմունքը՝ բողոքել, անոր մինչեւ այսօր սպանիացի բանտարկեալներու մասին տուած խոստումը կատարած չըլլալուն, ինչպէս նաեւ այն բոլոր արգելքներուն համար որոնք Ռիոս զօրավարին ճամբուն մէջտեղը կը բերուին:

ԲԱՐԻԶԻ կարեւոր թերթ մը կը հըրատարակէ լուր մը որով Բարիզի կառավարչութիւնը որոշած ըլլայ քանի մը զօրանոցներու տեղը փոխել: Ռօժէի (Տէռուլէտին մարդը) գումարտակը կը կարծուի թէ դէպ ի կեդրոնը փոխադրուի:

ԹՈՒԼՈՆԻ վառօդարանի պահակին վրայ եղած սպանութեան փորձը արդէն ժամանակին հաղորդած էինք: Անոր մասին կը փութանք հետեւեալ մանրամասնութիւնները աւելցնել: Պահակէն 400 մեթրի չափ հեռուէն կրակ կ'ընէին որ պահակի վերարկուին քըղանցքը միայն ծակելով կ'անցնէր. ասոր վրայ պահակը կրակին կը պատասխանէր եւ չարագործները կը փախէին: Բացուած քննութիւններէն դեռ չէ յայտնուած թէ որո՞նք կրնան եղած ըլլալ չարագործները:

—Կօլուա կը հաղորդէ թէ Սառաի արքեպիսկոպոսը, Պէնուա Լորէնչէլլի, Բարիզի պապական նուիրակ պիտի նըշանակուի:

ՇՈՒՔՏԻ թագաւորը մինչեւ յառաջիկայ ապրիլ 10 Պիարիցի մէջ պիտի անցընէ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Սէսիլ Ռոտսի հետ ունեցած բանակցութիւններուն իբր առաջին արդիւնք կը նկատուի ստորագրութիւնը այն տեսակ պայմանագրութեան մը որով Բարեյուսոյ Գլխէն մինչեւ Գահիրէ պէտք է հեռագրական թել մը հաստատել, զայն գերմանական Ափրիկէի վրայէն անցընելով: Իսկ գալով երկաթուղւոյ գծի մը շինութեան, դեռ այնքան յառաջացած չէ, բայց շուտով վերջնական համաձայնութիւն մը կը սպասուի այդ մասին ալ: Կը կարծուի որ Թապօրա նշանակուած է իբր այն կէտը ուր Ռոտսի ծրագրած երկաթուղիի գիծերը իրար պէտք է խաչաձեւեն, —արեւելեան Ափրիկէի գերմանական սեփականութիւններու մէջտեղէն անցնելով:

ԿԱԼԿԱԹԱՅԷՆ կը հեռագրուի թէ ժանտախտը հետզհետէ տարածուելու վրայ է: Վերջին շաբթուան միջոցին 218 հոգի զոհ գացած են համաճարակին, մինչդեռ նախորդ շաբթուն անոնց թիւը միայն 68 էր:

ՊՈՒՌԺԻ վառօդարանի պայթումի մասին խորհրդարանի երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, Արէնպէրկի իշխանը հարցապնդում մը ուղղեց կառավարութեան: Ատենախօսը ըսաւ թէ խընդիրը միայն գործաւորներու կեանքը փրկելու մէջ չի կայանար, այլ նաեւ ազգային պաշտպանութեան միջոցները ապահովելուն մէջ: Պատերազմական նախարարը ի պատասխանի ըսաւ թէ Պուռժի վառօդարանի պայթումին բուն պատճառը տակաւին չէ յայտնուած:

ԲԱՐԻԶԻ Մոպանի պուլըվարին վրայ գտնուած վառօդի աշխատանոցի մը մէջ պայթում մը յառաջ գալով երեք հոգի սպաննուած են:

—Կէս պաշտօնական կերպով կը յայտարարուի որ կեդրոնական Ափրիկէի մասին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ պայմանադրութիւնը պիտի ստորագրուի:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Ռայխսթակը իր նիստերը դադրեցուցած է մինչեւ յառաջիկայ ապրիլ 11:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ դեսպանը ընդունեցաւ Իտալիոյ Ումպէրթօ թագաւորին ներկայութեան, ուրկէ անմիջապէս վերջ Լոնտոն վերադարձաւ:

ՔՈՒՊԱ.— Մեր երէկի թիւով արդէն գրած էինք թէ Ամերիկեան իշխանութիւնը արգիլած է Հավանայի մէջ տեղացիներու հասարակաց վայրերու վրայ խումբ խումբ հաւաքուիլը: Նորագոյն հեռագիրներ կը հաղորդեն թէ սոյն արգելքին առթիւ տեղացիներու եւ ամերիկեան ոստիկանութեան միջեւ բաղխումն մը տեղի ունեցած է, որուն հետեւանք երկու կողմէ հրազէն արձակուելով 30է 50ի չափ վիրաւորներ եղած են: Վիրաւորներէն երկուքը մեռած են արդէն: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուելու վրայ են: Նոյն գիշերը խուժանին եւ ոստիկանութեան միջեւ նորէն ընդհարում մը տեղի ունենալով երկու ոստիկաններ սպաննուած են:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

Երէկ Ֆիլիպէէն հեռագիր մը հասաւ Պատրիարքարան, որով Վեհանի Տ. Արսէն Վ.ի հեռացումը կը խնդրուի: Արդէն վերջին ատեններս Ֆիլիպէի մէջ եկեղեցական պաշտօնեաներու, Թաղ. Խորհրդին եւ ժողովրդեան միջեւ այնպիսի ցաւալի դէպքեր տեղի ունեցան, որոնք ոչ թէ Արեւ. Ռումէլիի այդ բաւական զարգացեալ քաղաքին մէջ, այլ նոյն իսկ եթէ Ջնջկածագի մէկ գիւղին մէջ ալ պատահած ըլլային, նորէն մեզ խորին ցաւ պատճառելու բոլոր հանգամանքները իրենց վրայ պիտի կրէին: Երէկ հասած հեռագիրը կը պարտաւորէ մեզ կարծիք մը յայտնել Պուլկարիոյ հոգեւոր հովուութեան խնդրոյն նկատմամբ, որ արդէն Վարչութեան օրակարգին մէջն է:

Պուլկարիոյ հայոց հոգեւոր հովուութիւնը շատ անխնամ վիճակի մէջ է այսօր: Իրողութիւնը որքան ալ տխուր ըլլայ, նորէն իրողութիւն է: Անոնք որ մէկ երկու տարի առաջ Պուլկարիա գաղթեցին եւ ժամանակ մը յետոյ Պոլիս վերադարձան, կը յայտարարեն թէ Պոլսոյ եկեղեցականները շատ աւելի խղճամիտ կերպով իրենց պաշտօնը կը կատարեն, քան թէ Պուլկարիոյ հայ եկեղեցականները: Այսօր Պուլկարիոյ մէկքանի գլխաւոր քաղաքներէն իւրաքանչիւրին մէջ մէկ կամ երկու քահանայ կայ. իսկ ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ երկու կամ երեք վարդապետ, որոնցմէ մէկը Էջմիածնէ ղըրկուած է ժամանակին, իսկ միւսները ինքնաբերաբար գացած ինկած են այն տեղուանքը: Այս վիճակին պատճառը այն էր որ, չէր գիտցուեր թէ Պուլկարիոյ հայ հոգեւորականութիւնը, Ս. Էջմիածնայ կաթողիկոսէ՞ն կախում ունի թէ՞ Պոլսոյ Պատրիարքարանէն: Այսպէս է որ յաճախ Պուլկարիոյ հոգեւորականութեան շուրջ խնդիր մը ծագելուն, Պոլսոյ Պատրիարքարանին դիմում կ'ըլլայ: Այսպէս երբ առիթ մը կը ներկայանայ, որ քահանայ մը իր մէկ ապօրէն ընթացքին համար պէտք է պատժոյ ենթարկուի, ամէնքը միաբերան կ'ըսեն.

—Պոլսոյ Պատրիարքարանը պիտի դիմենք. քահանան կը պատասխանէ:

—Ես Պոլսոյ Պատրիարքարանը չեմ ճանչնար:

—Էջմիածնայ կաթողիկոսին պիտի տեղեկագրենք:

—Այն ալ չեմ ճանչնար:

—Երուսաղէմայ Պատրիարքին կը դիմենք:

—Դարպա՞ս տալու համար պիտի դիմէք...

Բայց այս վիճակը պէտք էր որ վերջ մը գտնէր: Ահաւասիկ բաւական ատենէ ի վեր հրահանգ տրուած է որ Շումլայի Տ. Խորէն քահանան դադրի պաշտօնէ. այս մասին Կրօն. Ժողովը պաշտօնապէս քննութիւն կատարել տուաւ եւ իր որոշումը հաղորդեց Շումլա: Բայց ո՞ւր է այս որոշման գործադրութիւնը:

Նորէն Պուլկարիայէն, այս անգամ Սոֆիայէն կու գայ քահանայի խնդիր մը մեզ զբաղեցնել. Սոֆիայի Թաղ. Խորհուրդը տեղւոյն քահանային լանջախաչ մը խնդրելու համար Ս. Կաթողիկոսին դիմած էր: Ն. Ս. Օծութիւնը նկատելով որ Պուլկարիա, Պոլսոյ Պատրիարքարանի իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուի, տեղեկութիւն ուզած էր Կրօն. Ժողովէն թէ յիշեալ քահանան արժանի՞ է լանջախաչի թէ ոչ: Կրօնական Ժողովը այդ մասին յետաձգած է իր որոշումը, թերեւս անոր համար որ Սոֆիայի Թաղ. Խորհուրդը չգիտցաւ յարգել Պատրիարքարանի Ժողովին արժանապատուութիւնը: Պուլկարիոյ թեմերու որո՞ւ իրաւասութեան տակ իյնալու խնդիրը այսօր պարզուած է կոնդակով մը: Ս. Կաթողիկոսը, Պուլկարիոյ հոգեւոր հովուութիւնը ենթարկեց Պոլսոյ Պատրիարքարանի իրաւասութեան նկատելով որ Պուլկարիա արդէն Օսմ. Պետութեան գերիշխանութեան տակ կը գտնուի:

Ս. Կաթողիկոսի այն կոնդակը որ Կրօն. Ժողովին ուղղուած էր, կարդացուեր է նոյն Ժողովի վերջին նիստին մէջ եւ յետ խորհրդակցութեան որոշուեր է Խառն Ժողովին մէջ ընտրել յարմար եկեղեցական մը Պուլկարիոյ հովուութեան պաշտօնին համար: Կը սպասենք որ Վարչութիւնը յարմար մէկը կոչէ այդ կարեւոր պաշտօնին:

Ռուսճուգի Տ. Կարապետ քահանան ընդարձակ տեղեկագիր մը ղրկած է Կրօն. Ժողովին, Պուլկարիոյ մէջ պաշտօն վարող քահանաներու եւ անոնց վիճակին նկատմամբ. անհրաժեշտ է որպէս զի նոյն տեղեկագրին քըննութիւնը շուտով աւարտի: Ասով Վարչութիւնը կարող պիտի ըլլայ կարգ մը հրահանգներ տալ նորընտիր հովուին, իր պաշտօնին նկատմամբ:

Ռումանիոյ վիճակն ալ Պուլկարիայէն վար չի մնար եւ դուցէ մէկ քանի աստիճան ալ վեր կ'ելլէ: Կը սպասենք որ Իւթիւճեան եպիսկ. այդ մասին ալ կարգադրութիւն մը ընէ, գոնէ հեռուէն, եթէ Ռումանիոյ սահմաններէն ասդին անցնելու դժուարութիւններ կան առ այժմ:

—Կը լսենք թէ Էնկիւրիի առաջն. տեղապահ Տ. Տաճատ վարդապետ Պոլիս դառնալուն, այս թեմին ընտրելի պիտի առաջարկուի, Տ. Սահակ Վ. Բագրեւանդեանը: Սահակ Վ. Պոլիս դառնալէն ի վեր, Նարլը Գաբուի եկեղեցին կը մնար, իր ծովեզերեայ խուցէն դիտելով ջրոյ անծայրածիր տարածութիւնը, որ իր առջեւ կը փռուէր, յուսալով որ Ազգ. Վարչութիւնը օր մը պիտի փնտռէ զինքը: Երբ տեսաւ որ Ազգ. Վարչութիւնը զինքը չի փնտռեր, ինք զայն փնտըռելու ելաւ եւ ուր ուրեմն յաջողեցաւ ընտրելի ըլլալ Էնկիւրիի առաջն. տեղապահի պաշտօնին: Տ. Սահակ Վ.ի սակաւապիտութիւնը չենք կարծեր որ չգոհացնէ Էնկիւրցիները:

—Ամեն. Ս. Պատրիարք հայրը երէկ նախագահեց Սամաթիոյ վարժարանի խնամակալութեան Նիստին որ տեղի ունեցաւ Բերայի Թաղ. Խորհրդարանին մէջ: Յետոյ Ն. Սրբազնութիւնը իր բնակարանը վերադարձաւ:

—Էկինի Վարչական Ժողովները ծանուցած են Պատրիարքարանի թէ՝ վերջին անգամ ղրկուած եկեղեցական զգեստներն ու գիրքերը հասած եւ կարօտ գիւղերու եկեղեցիներուն բաշխըուած են, այս առթիւ գաւառային կրկին Ժողովները, տեղւոյն կարօտեալներուն վիճակը յայտնելով, նպաստ, դասագիրք եւ ուսուցիչներու ամսական խնդրեր են:

—Պատրիարքարանի կողմէ հրահանգ տրուեցաւ Եէնի Քէօյի քարոզիչ Տ. Յակոբոս Վ. Շահպազեանի որպէսզի Ռումէլի Հիսար երթալով Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը կատարել տայ:

—Օրտուի ազգայիններէն Մարտիրոս էֆ. Շիրինեան 8 պարկ լուբեա ղրկած է Պատրիարքարան, 5 պարկը ազգային Հիւանդանոցին եւ 3ը Արմաշու Դպրեվանքին տրուելու համար:

—Էրզրումի առաջն. տեղապահ Տ. Կորիւն վարդապետ իր պաշտօնատեղին երթալու համար ճամբայ ելած է:

—Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան վաղը, ուրբաթ, Կէտիկ Փաշայի Ս. Յովհաննէս եկեղեցին մէջ դպրութեան չորս աստիճան պիտի տայ ընծայացու տիրացու Մաքսուտ Գոլֆաեանի եւ 10 երգեցիկ մանկանց: Կանանց ալ յատուկ քարոզ պիտի խօսի: Նոյնպէս շաբաթ առաւօտ սարկաւագութեան աստիճան պիտի տայ յիշեալ ընծայացուին եւ յառաջիկայ կիրակի, 14 մարտ, քահանայ պիտի ձեռնադրէ զայն:

—Ցաւով կը լսենք Պէրպէրեան Ռէթէոս էֆ.ի կնոջ Տիկին Զարուհի Պէրպէրեանի մահը: Տիկին Զարուհի Պէրպէրեան ժամանակէ մը ի վեր կը տառապէր քաղցկեղի հիւանդութենէ եւ հակառակ տարուած ամէն դարմաններուն եւ Եւրոպայի մէջ իր վրայ կատարուած վիրաբուժական գործողութիւններուն, հիւանդութիւնը արմատական կերպով կարելի եղած չէր բուժել եւ վերջերս ալ ուրիշ հիւանդութիւն մը զինքը բոլորովին ընկճելով, առջի գիշեր իր հոգին կ'աւանդէր: Տիկին Զարուհի Պէրպէրեան Մեզպուրեան վարժարանի յաջող ընթացաւարտներէն էր եւ իր ընտանեկան յարկին ալ պսակը եղած:

Մեր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Պերպէրեան Էֆ.ի որ իր կնոջը մահովը կը կորսնցնէ, ժրագլուխ կին մը և իր գաղափարներուն պատուական օժանդակ մը։

Ռէթէոս Ց. Պերպէրեան և զաւակունք, Այբի Տիկին Փանոսեան, Տէր և տիկին Փանոսեան, Տէր և Տիկին Առաքէլ, Տէր և Տիկին Սարուխանեան, Տէր և Տիկին Ալանեան, Տէր և Տիկին Մէզպուրեան և հարազատ պարագաները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զդառնաղէտ մահ

ՏԻԿԻՆ ՋԱՐՈՒՀԻ ՊԵՐՊԻՐԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր երէկ առաւօտ, ի խոր սուգ համակելով իր բոլոր ազգականներն ու բարեկամները–

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, Ուրբաթ (Մարտ 12/24) ժամը 8ին (ը. Թ.) ի Ս. Խաչ եկեղեցւոջ Իսկիւտարի, ուր փոխադրուած է արդէն հանգուցեալին մարմինը, և անտի տեղւոյն գերեզմանատունը տարուելով անդ պիտի ամփոփուի։

Իսկիւտար, 1899 Մարտ 11/23

Այբի Տիկին Սօֆիկ Ալպոյաճեան և իր զաւակները հրապարակաւ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն այն բոլոր ազգականներուն և բարեկամներուն, որոնք հաճած էին ներկայ գտնուիլ Մեծ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ էֆ. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆի յուղարկաւորութեան հանդէսին և փութացած էին մխիթարել զիրենք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Պուքրէշի դեսպանութեան Գ. քարտուղար անուանեցաւ Բեգլերպուլիի դեսպանութեան Գ. քարտուղար Թօչէնի էֆ.։ Բէօսթէնճէի հիւպատոսի փոխանորդ անուանեցաւ կարսի մէջ նոյն պաշտօնը վարող Էմին էֆ., որուն յաջորդեց օտար մամլոյ դիւանին քարտուղար Րիֆաթ պէյ։ Քիրմանչահի հիւպատոսական փոխանորդ կարգեցաւ Բէօսթէնճէի մէջ նոյն պաշտօնը վարող Բաղիպ պէյ։

Սանիյէի ատիճան շնորհուեցաւ ոստիկանական քննիչ Սալիհ և Ղալաթիոյ Ա. քօմիսէր Շէմսէտտին էֆ.ներու, և Բապիայի ատիճան՝ ծովային ոստիկանութեան Ա. քօմիսէր Ահմէտ և Իսքէնտէր էֆ.ներու։

Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան արուեցաւ ծովային ոստիկանութեան քննիչ Սաիտ պէյի։ Դ. կարգի Օսմանիյէ՝ ոստիկանութեան քննիչ Եուսուֆ, և քօմիսէր Նուրի, Ահմէտ, Իսմայիլ և Մուսթաֆա էֆ.ներու։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Բերայի քօմիսէր Իսմայիլ էֆ.ի։

ԵՎՄԷՆի նահանգին կարեւոր կէտերուն վրայ չինուելիք պահականոցներուն ծախքը, կայս. հրամանաւ Սպասբապետութիւնը պիտի վճարէ։

—ԵՎՄԷՆի նահանգին քննիչ յանձնաժողովը կ'առաջարկէ վարժարաններ բանալ Հիւսէյտայի և Սէնեայի մէջ, և անոր ծախուց նպաստելու համար՝ արտածուած խահուէին վրայ տուրք մը դնել։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Պուլկարիոյ մասնաճիւղերուն փակման լուրը խորին ցաւ պատճառած է Պուլկարիոյ հրապարակին վրայ։ Քոռիէ պէ Պալքան որ կէս պաշտօնական հանգամանք մը ունի, կ'ըսէ թէ «Այս պակասը չատ դժուար պիտի ըլլայ լեցընել. որովհետեւ Օսմ. Պանքան մէկ միլիոն անգլ. ոսկիէ աւելի գումար մը դրած էր երկրին մէջ, որ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէր առեւտուրին. ապրանք և արժեթուղթ գրաւ առնելով փոխատուութիւն կ'ընէր, փոխանակագրեր կ'առնէր ու կը ծախէր, ինչ որ կը զգուշանան ընել միւս պանքաները։» Այդ լրագիրը կ'եզրակացնէ թէ Պուլկարիոյ մէջ դրամը ամէնէն նուազ եղած տա միջոցին, Օսմ. Պանքային դրած դրամագլխին երկրէն քաշուիլը՝ խանգարում պիտի պատճառէ գործառնութեանց մէջ։ Օսմ. Պանքային՝ Պուլկարիոյ մասնաճիւղերը փակելու պատճառը սա է որ Սօֆիայի կառավարութիւնը մեծ գումար մը ուզած էր, և պահանջած էր որ Պուլկար պատուիրակները գտնուին պանքային վարչական խորհուրդներուն մէջ։ Պահ մը խօսուեցաւ թէ Պուլկար սեզանաւորներու հետ ընկերակցութիւն մը պիտի կազմուէր, որուն մէջ Պանքան մեծ բաժին մը պիտի ունենար. բայց կը կարծուի որ այս գաղափարը չէ յաջողած։ Փիլիպէի և Սօֆիայի մասնաճիւղերը արդէն սկսած են իրենց հաշուեյարդարութիւնը։ Թէ՛ այս երկու մասնաճիւղերուն և թէ Ռուսճուքի մասնաճիւղին պաշտօնեաները ուրիշ մասնաճիւղերու մէջ պիտի բաժնուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ նախարարութիւնը դիտել տուած է թէ պէտք է մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմել փութացնելու համար ռուս հպատակներ մէկ քանի խնդիրներու լուծումը։

ԿԱՆԵփի գինը բնական է Եւրոպայի մէջ։

ԱԼԻՒՐի գինն ալ 30 կոպէկ բնական է Ռուսիոյ մէջ։

ՊԱՐՍԻԿ մէկ քանի չէյխեր Թուրքիա գալած են։

ՍԻՆԿՐՕՍԻ ԺԱՌԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ.— Ա-ԹԷնքէ կը գրեն թէ մեծ դժուարութիւններ ծագած են Սինկրօսի կաակին գործազրութեան մէջ։ Այս դժուարութիւնները անկէ առաջ կուգան որ հանգուցեալ բարերարին հարստութիւնը մեծապէս աճած է կտակին թուականէն ետքը, և բաց կը մնայ պատկառելի գումար մը որուն մասին տարակոյսներ չկան կտակագրին մէջ։ Արդ, կտակընկալ հաստատութիւններէն իւրաքանչիւրը ամբողջութեամբ ինքը կը պահանջէ այդ գումարը։ Անկէ կը ծագի դժուարութիւնը, և կտակակատարները իրաւագիտական փափուկ և կնճռոտ խնդրի մը դէմ առ դէմ կը գտնուին։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.—Հետեւեալ առողջապահիկ տրամադրութիւնները որոշուեցան Ձիտտէի համար.—Մէկքէ գացող ուխտաւորները 24 ժամէ աւելի պիտի չկրենան մնալ Ձիտտէի մէջ։ Հիւանդութեան ախտանիշ ունեցողները Ձիտտէի մէջ պիտի դարմանուին։ Քաղաքին թաղերը մէկ քանի ձիւղերու պիտի բաժնուին, որոնց իւրաքանչիւրը բժիշկի մը հսկողութեան տակ պիտի գտնուի։ Հիւանդապահ կիներ պիտի բռնուին հիւանդ կիները խնամելու և մեռնողները քննելու համար։ Իւրաքանչիւր թաղի մուխթարը անմիջապէս իշխանութեան պիտի իմացնէ ժանտախտ բռնուողները, որպէս զի հիւանդներուն բնակարանները հսկանեխուին, և քառասուն օրուան քարանթինայի ենթարկուին։ Ժանտախտաւորներուն դարմանումին համար հիւանդանոց մը պիտի չինուի։ Ժանտախտէ մեռնողները զատ գերեզմանատան մը մէջ պիտի թաղուին, հարկ եղած բոլոր նախազգուշութիւններով։

—Երէքշաբթի օրը Ձիտտէի մէջ ժանտախտէ 4 մահ։

ԻԶՄԻՐի ՄԷՋ ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Իզմիրէ կը գրեն թէ անցեալ շաբթու մէկ քանի հրդեհներ պատահեր են։ Նախորդ շաբաթ օրը դեղավաճառի թերանոց մը այրեցաւ չուկային մէջ կիրակի օրը լատինացւոց եկեղեցիին մօտ չորս տուներ հրոյ ճարակ եղան։ Երկուշաբթի նոր հրդեհ մը մոխիր դարձուց կէօզ-Թէփէի մէջ տուն մը։ Վերջապէս հինգշաբթի օրը Զիքրտխա թաղին մէջ երկու տուն և խանութ մը այրեցան։ Բոլոր այրած չէնքերը ապահովագրուած էին զանազան ընկերութիւններու, որոնք իրր 2900 անգլ. ոսկի պիտի վճարեն։ Այս վնասներուն մէջ Բարիզի Իւնիօնին բաժինն էր 100 ոսկի։

—Յունվար 1էն այսօր Իզմիրի ապահովադրական ընկերութիւններու կրած վնասն է 5,605 անգլ. ոսկի։ Անցեալ տարի նոյն ժամանակամիջոցին 910 ոսկի էր, և առջի տարին 1206 ոսկի։

ՊՂԻՆՁի ԳՆԻՆ Լոնտոնի մէջ բարձրանալուն վրայ Անտուներու և Հանքերու նախարարութիւնը միջոցներ ձեռք առած էր փութով Անգլիա ղրկելու էրկէնէի պղնձահանքերուն արտադրութիւնը, որ անցեալ տարի եղած է 1,100,000 քիլօ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութիւնը 2000 թ.թ.ենի բերե. տուաւ Պրուսայէ, ղրկուելու համար Կէլիպօլու, մետաքս մշակողներուն։

ԹՈՒՐԲԻՒ. ԵԻ ՍԵԻ ԼԵՒ.—Վեհ. Սուլթանի կողմէ Նիքոլա իշխանին նուիրուած թէյնոճ զբօսանուէին սպանները ու նաւաստիները երէկ ճամբայ ելած են Պոլիս գալու համար։

1855ի ՓՈՒԱՒԱՒԻՒԹԵԱՆ 4% տոկոսին 2½ %ի իջուցուելու խնդիրը որ բանակցութեան առարկայ էր Լոնտոնի Օսմ. դեսպանին և Պ. Ռոշիլտի միջև, աւարտած է։ Այս կերպով Թուրքիա 600,000 Օսմ. ոսկիի պուտ չահ մը կ'ունենայ։

ՆՈՐ ԹՆԴԱՆՕԹՔ.—Գերման կայսեր կողմէ վեհ. Սուլթանին նուիրուած թնդանօթը թնդանօթարան ղրկուեցաւ, ուր իբրև նմոյշ պիտի ծառայէ չինուելիք թնդանօթներու։ Բայ սակայն հրամայուած է թնդանօթաձգութեան փորձեր ընել այդ թնդանօթով։

ՕՏԱՐ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ կողմէ Խարիճլիէին եղած դիմումին վրայ, այս պաշտօնատունը հրահանգ տուաւ առ որ անկ է, որպէս զի մաքսատուրքը եկած դեղերու և ուտելիքի վերաբերեալ նիւթերու տարբալուծումը և մաքսային գործողութիւն չտուող կատարուին, չվնասելու համար առեւտրական շահերու։

ԲԵՐԱՅի քաղաքային դատարանի անդամ Իպրահիմ պէյ նախագահ անուանեցաւ այն նոր յանձնաժողովին որ կազմուած է գաւառներու դատական քննիչներու տեղեկագիրները քննելու համար։

ՊՈՒԿԱՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.—Պուլկարիոյ փոխատուութիւն ընդ. սեզանաւորական խմբակը, ծանուցած է Պուլկար իշխանապետութեան թէ այժմէն իր տրամադրութեան տակ կը դնէ 20 միլիոն ֆր.ի գումար մը՝ 5 միլիոն ֆր. կանխավճարին տեղ։

ՈՍՏԻԿԱՆի ՄԸ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Նախորդ իրիկունը Ղալաթիոյ ոստիկանները Ահմէտ Ֆուատ պէյ, երբ ձերբակալել կ'ուզէր աղմուկ հանող դինով մը՝ սրճարանի մը մէջ, այս վերջինը թէև հետեւեցաւ ոստիկանին, բայց երբ փողոց ելաւ, դանակով փորէն մահացու կերպով վիրաւորեց ոստիկանը և փախաւ։ Վիրաւորեալը քաղաքային հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ ուր վիճակն չունչը աւանդեց։ Կը լսենք թէ ոճրագործը բռնուած է արդէն։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ նախարարը որոշեր է մարմնամարզի դաս մը հաստատել Իմալքիյէի վարժարանին մէջ։ 40-50,000 ղրշ. ծախք մը պիտի ըլլայ այս նպատակով։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԷՆ ելլող աշակերտներէ ոմանք կ'ուզէին կառավարական պաշտօնեայ ըլլալ։ Ասոր առաջքը առնելու համար Հանրային Շինութեանց նախարարութիւնը որոշած է հրաւիրել Մէարիֆի պաշտօնատունը, որպէս զի կանոնագիր մը խմբագրէ, որուն պայմաններէն մին ըլլայ ստորագրութիւն առնել աշակերտներու պաշտպաններէն, թէ վարժարանէն ելլելէ վերջ զուտ առեւտուրով պիտի զբաղի իրենց պաշտպանեալը։ Իպտայ դիտել կուտայ իրաւամբ, թէ ազգի մը զարգացման գլխաւոր միջոցը վճառականութիւնն է, որ կենաց և մահու խնդիր եղած է։ Աչխարհի ոչ մէկ տէրութիւնը վարժարաններու բոլոր շրջանաւարտները չի կրնար պաշտօնի կոչել։ Առանց ամսականին համար գանձեր չեն բաւեր։ Առեւտրական վարժարանի հաստատման օրը, մեծ անձնաւորութիւն մը խօսած է այդ վարժարանին կարեւորութեան վրայ, ուրկէ ելլողները զուտ առեւտուրով պիտի զբաղէին։ Աւանդ պէտք հրապարակ նետուին, Առեւտրական վարժարանէն իրենց առած ծանօթութեանց վրայ աւելցնելով անձնական կորով և յարատեւութիւն։ Աւանդ ալ եթէ պաշտօնեայ ըլլալ փափաքին, որո՛ւ ձեռքը պիտի մնայ վաճառականութիւնը. բեռնակիրնե՞րը պիտի ընեն այդ գործը։ Իպտայ ցուցնելով վարդացնալ վաճառականին առաւելութիւնը տպէտին վրայ, յոյս կը յայտնէ որ Առեւտրական Վարժարանի աշակերտները այսուհետեւ իրենց պարտականութեան գիտակցութիւնը կ'ունենան։

ՅՕՅԻԱՅի ԵՒ ՊԵԼԿՐԱՏԻ ՃԱՄԲՈՎ Եւրոպա ուղեւորելու համար երկաթուղւոյ տոմսի գիներուն վրայ մեծ զեղչ մը եղած է և Բէօսթէնճէի ճամբով ուղեւորութեան գնին սատիճանին իջուցուած։ Սօֆիայի և Պէլկրատի ճամբով Պուքրէշ, Համպուրկ, Լայբցիկ, Տրէզդ և Պրեսլաւ ճամբորդութեան գներն ալ զեղչուած են։ Կը լսուի թէ երկաթուղեայ վարչութիւնը, վերջին նատի մէջ որոշած է զեղչ մը բնել նաև ճամբորդներու եւրոպական կառախումբերէն Արեւելեան երկաթուղեայ կառախումբերը չփոխադրուելու համար արուած յաւելուածականն գումարին, ինչպէս նաև Կ. Պոլիս-Սելանիկի գծին մահճաարձակ վակոններու գնոյն վրայ։

ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ վարժարանին մրցանակաբաշխութիւնը կատարուեցաւ առջի օրը. վիլայագրեր տրուեցան 17 շրջանաւարտներու, ինչպէս նաև 17,000 ղրշ.ի դրամական նուէր տրուեցաւ։

ԺԱՆՏԱՏՆԵՑիի երկու դէպքեր պատահած են յաջորդաբար Սիրքէճիի կողմը Սելանիկի պանդոկին մէջ, և ուրիշ տան մը մէջ։ Առողջապահական տեսչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այս դէպքերուն վրայ, որոնք յառաջ եկած են հականեխուի զանցառութիւնէն։

ԹՈՒՔԱՅԻ բուժման համաժողովին՝ որ Պերլինի մէջ պիտի գումարուի Գերմանիոյ կայսրուհւոյն նախագահութեամբ և նիստերը պիտի տեւեն մինչեւ մայիս 24, Թուրքիոյ կողմէ պատուիրակ անուանուած են Կայս. Բժշկական վարժարանի ուսուցիչ Ֆէյզի փաշա, և դայմագամ Ճէլալ և Իսմայիլ պէյերը։

ԲԱՂԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ծախքերը կ'աւելնան հետզհետէ և հասոյթները անբաւական կ'ըլլան։ Պետական Խորհուրդը տեղեկագիր մատուց Մեծ Եպարքոսին թէ՝ այս պաշտօնատան ելեւմուտքը հաւասարակշռելու համար հարկ է յանձնաժողով մը կազմել։ Խնդիրը կը քննուի Նախարարաց Խորհուրդին մէջ։

ՇԻՐՔԷԹ ԽՍՅՐԻՃէ հրահանգ տրուեր է բոլոր նաւամատոյցներու պաշտօնեաներուն, որպէս զի չոգենաւերուն հասնիլէն հինգ վայրկեան առաջ սուլելով հրաւիրեն ճամբորդները տոմս առնելու, և պատճառ չտան որ չոգենաւերը ճամբայ ելլելէ ետք ոտիպուին նորէն մօտենալ՝ յետաձնայ ճամբորդ մը առնելու։ Բայց նորընտիր վարչական խորհուրդէն սպասուածն այսպիսի չնչին բարեփոխում մը չէ. իրմէ պահանջուածը ժողովուրդին դիւրութիւն տրուիլն է առանց նուազեցնելու երթեւեկութիւնը։ Մասնաւորապէս հարկ է իրագործուի տոմսակներուն գնին զեղչուիլը, որուն մասին նախապէս տրուած լուրը ջրանոթէնոյէ կը հերքէր երէկ։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամը 7½ին հրդեհ ծագեցաւ Ղալաթիոգումպարահի փողոցը։ Զորս չէնք այրեցան։ Ապահովագրական ընկերութիւններէն ձնասուած են Ռոայալ և Թրանսատլանտիք 300ական անգլ. ոսկի։

ԿԱՐԴԱՅԻ Դ. երիսին մէջ «Գիտական Էյեր»ը և «Դէս ու Դէն»։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Ռոսիոյ նախորդ դեսպան Մ. Մոռընհայմ կ'ամբաստանէ.

ԲԱՐԻԶ, 22 Մարտ.—Հակահրէական երեսփոխան Մ. Լագի ըսաւ թէ կ'ուզէ հարցապնդել կառավարութիւնը, Բընիէի մէջ հրատարակուած յօդուածի մը առթիւ, որուն մէջ Բարիզի նախորդ Ռուս դեսպան Պ. Մորընհայմ կ'ամբաստանուի թէ Տրէյֆիւսի խնդրոյն վերաբերեալ թուղթեր ծախած է Պ. Հանօթօյի։ Վարչապետ Տիւբիւրի վատ և խայտառակ ստութիւն մը անուանեց այդ տեսակ զրպարտութիւն մը, և դիմեց Պ. Մորընհայմը, որ իր դեսպանութեան տասնեւչորս տարուան երկար աւետղութեան միջոցին չանաց պատրաստել Ֆրանքեւռուս նիզակակցութիւնը։ Պ. Տիւբիւրի խօսքը վերջացուց, նշանակելով այդ յօդուածը։

ԵրեսփոխանՊ. Ժողովը բուռն կերպով ծափահարեց վարչապետին խօսքերը։

ԼՈՆՏՈՆ, 22 Մարտ.—Այսօր Լորտ Սոլըզպէրիի և Ֆրանսական դեսպան Պ. Քամպոնի միջև կնքուեցաւ Նիկէրի պայմանագրութիւնը։

ՊԻԼԿՐԱՏ.—Ռուսիոյ և Սերպիոյ միջև մերձեցում մը մտադրուած է։ Կը կարծուի թէ ցորչափ Միլան թագաւորը զգուշանայ Սերպիոյ գործերուն մէջ քաղաքական դեր մը կատարելէ, Պ. Եաուովքիի յաջորդող Ռուս դեսպանին և Սերպիոյ միջև յարաբերութիւնները պիտի կրնան իրենց սովորական ընթացքն ստանալ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Սամոայէն կը հեռագրուի թէ նոր չփոթութիւններու համար վախկայ Մաթաֆայի պատերազմիկները սպառնական դիրք մը ստացած են։

ՄԱՏՐԻՏ.—Կէս-պաշտօնական թերթը՝ յայտարարութեան մը մէջ, մտադրուած կը տեսնէ այնպիսի քաղաքական կարեւոր դէպքեր, որոնք Սպանիոյ ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ մեծապէս կարող են ազդել և որոնք անհրաժեշտ պիտի դարձնեն Բորդէոյին խիստ գումարուիլը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.—Հետզհետէ կը հաստատուի այն ենթադրութիւնը թէ Նիւ-Եորքի Ուինտսոր օթէլին հրդեհը յառաջ եկած է քանի մը գողերու կողմէ կրակ ձգուելէն։

ԲԱՐԻԶ.—Քրէական Ճոնսթիէի 1892ի փոխառութեան պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը կատարուեցաւ։ 456,506 թիւը 100,000 ֆր. չահեցաւ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

Բարիզի և Լոնտոնի սեղանաւորական հրապարակներուն վրայ մէկ քանի օրէ ի վեր տեսնուած գիներու անկումը, մէկ քանի սեղանաւորական խմբակներու Պերլինի հրապարակին վրայ չատ թուղթ ծախելուն կը վերագրուի։ Ոմանք ալ կը կարծեն թէ՝ Բարիզի դրամատէրերէն մէկուն անակնկալութիւնը պատճառ եղած է այս անկման։ Օտար հրապարակներու մէջ տեսնուած այս անկումը Պոլսոյ հրապարակին վրայ ալ ազդեց, և Ղալաթիոյ Պորսային մէջ ալ գիները պահ մը դէպի վար գացին, բայց երկու օրէ ի վեր գիները նորէն սկսան բարձրանալ։ Երէկ Գոնսօլիտ 24.37 փարայ և Երկաթուղին 118.75 էին, այս առաւօտ Գոնսօլիտ 25.7 փարայ և Երկաթուղին 121 ֆր. բարձրացան. Պորսային մէջ գործողութիւնները բաւական ոգեւորեալ են։

Բոլոր արժեթուղթերու գիները այսօր բարձր են, Օսմ. Գոնս. 24.38էն 25 ղ. 7 փ., Երկաթ. 118⅞էն 121 ֆնք. բացուեցան։ Տաք գործառնութիւններ կ'ըլլան սակարանին մէջ։

ՂԱՒԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմանեան ֆոնսօլիտ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	25.02
Այս առաւտ բացուեցաւ	25.07
Սէռի B	46.25
» C	28.—

Բաւէլի երկաթուղի

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	120.62
Այս առաւտ բացուեցաւ	120.62
Բէժի	286.—
Թրամվայ բաժնեթուղթ	7.25
» Ժուխտաս	2.32
» Պարտաթուղթ	502.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	4.17
8 օրուան խթիլսից 1000ի համար	3.—
1 » » » »	1.—

Դրամներու ընթացքը

Մէճիտիէ արծաթ	108.02
Մէթալիք	94.20
Անգլիական ոսկի	110.05
Ֆրանսական ոսկի	87.19
Բրիմիճ	51.08
Բաւպի թղթադրամ	8.56

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ 22 Մարտ.

Անգլիական գոնսօլիտ Ադգ. ոսկի	110.75
Օսմ. Գոնսօլիտ Սէռի B	46.25
» » » C	27.75
» » » D լաց.	22.56
» » » D գոց.	22.63
Փոխան. Բարիզի վրայ	25.430

ԲԱՐԻԶ 22 Մարտ.

Ֆրանսական րանթ 3% ֆր.	102.30
Օսմ. Գոնսօլիտ Սէռի B	47.—
» » » C	27.—
» » » D գոց.	22.90
Բաւէլի երկաթուղի	120.—
Բէժի	289.—
Օսմ. Պանգա	567.—
Գրէտի Լիոնէ	903.—
Օսմանիէ	407.—
Օսմ Մաքսատուն	500.—
Թրանսվալ	18.25

ԳԻՏԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

Սօրպօնի ամֆիթատրոնին մէջ. — Քիմիագիտութեան հիմնադիրները. — «Կեանքը մահուընէ կը ծնի». — Խորհրդաւոր որմանկար մը։

Սօրպօնի քիմիագիտութեան ամֆիթատրոնին ճեղուին վրայ վերջերս ոսկի տառերով արձանագրեցին դարուս քիմիագիտութեան հիմնադիրներուն անունները, որպէս զի ուսանողները կարենան միշտ իրենց յիշողութեան մէջ ունենալ զայնս։ Այդ հոյակապ գիտուններուն ամէն մէկին անունը քիմիագիտութեան պատմութեան գլխաւոր կէտերը մատնանիշ ընելուն համար, օգտակար է համառօտ կերպով խօսիլ անոնց վրայ այս էջերուն մէջ։

Ցուցակը կը սկսի Գավէնտիշի (անգլ. 1731-1810) անունով որ Լավուազիէի մեծ գիւտերը պատրաստեց, ապացուցանելով թէ օդին մէջ ջրածնի այրումը ջուր առաջ կը բերէ։ Ասկէ զատ բորակային թթուի կազմութեան վրայ կատարած ուսումնասիրութիւններուն հետեւանքով գտաւ արկոնը, որուն վրայ վերջերս Լորտ Րէլէյ և Մ. Րամսէյ ընդարձակ ծանօթութիւններ տուին մեզ։

Գավէնտիշի անունէն ետքը կու գայ Բրայսլէյ (անգլ. 1733-1804) որ կազերու քիմիագիտութիւնը հաստատեց։ Ինքն էր որ գտաւ թթուածինն ու բորակածինը։

Շէէլ (շուէտացի, 1742-1786) սրջնաքարի երկօքսիտը (bioxyde de manganèse) ուսումնասիրելով քլորի և թթուածինք կազերը գտաւ։ Իրեն կը պարտինք ջրածնաթթուի գիւտը և ապակիի վրայ փորագրելու արհեստը, ինչպէս նաև կապարարծաթը (molybdène, ճերմակ մետաղ մը) տունկստէնը (tungstène) և բուսական թթուներու պատրաստութիւնը։

Լավուազիէ (գաղղ. 1743-1794) հաստատեց նիւթին անկորնչելիութեան սկզբունքը, որ արդի գիտութեան հիմն է։ «—Ոչինչ կը կորսուի, ոչինչ կը ստեղծուի, այլ ամէն բան կ'այլայլի»—։ Ասիկայ բնութեան ուսումնասիրութեանը հիմնական օրէնքն է։ Պատեհութենէն օգտուելով յիշենք այդ միենոյն ամֆիթատրին մէջ գտնուող հսկայ որմանկար մը որ վերի խօսքը կը բացատրէ իր ամէնէն լայն ու ամէնէն խորին իմաստովը։

Պատկերին կեդրոնը կնոջ մը դիակը կ'երեւի, բոյսերու գորգի մը վրայ պառկած։ Մանուկ մը անոր ստինքներէն մին կը ծծէ, մինչդեռ միւս ստինքէն առատապէս կը հոսի կաթը որ օձակերպիկ սողոսկելով կ'երթայ կեանքի առուակը կազմելու։ Դիակին բերնին շուրջ կը յածին թիթեռնիկներ որոնք սերմեր կը փոխադրեն։ Օձը որ սերընդագործութեան գաղտնիքներու խորհրդանշանն է, դիակին շուրջը կը սողայ։ Աջ կողմէն մարդկային ամբոխը կ'իջնէ դէպ ի առուակը, որ հեղեղներուն մէջէն կ'առնէ կը տանի տունկերուն ու մարդերուն մնացորդները, եւ կ'երթայ կը կորսուի երկրին խորքը, հրեղէն անդունդի մը մէջ որ ճշմարիտ բով մըն է, ուրկէ կեանքը ի նորոյ պիտի վերածնի, խորհրդանիշելով այսպէս բնութեան զօրութիւնները, ջուրը, օդը, հողը, հուրը, այսինքն գործարանական քիմիագիտութեան տարերքը, որոնք արեւին ազդեցութեան ներքև տունկը, անասունն ու մարդը ծնուցին։

Արեւին ազդեցութեան ներքև այլափոխուած նիւթին յաւիտենական վերածնումի այս բանաստեղծութիւնը, երգ մըն է աշխարհի կենսատու լուսաւորին նուիրուած, և մեծարանք մը՝ գիտութեան փիլիսոփայութեանը մատուցուած։

Քիմիագիտութեան երեւելի վարպետին, Լավուազիէի անունէն ետքը կու գայ Պէրթօլէ (գաղղ. 1748-1822) որուն քիմիական միաւորումներու մեքենականութեան վրայ յայտնած գաղափարները արդի քիմիական Ուժաբանութեան (Dynamique) հիմը կը կազմեն։

Աղի միջոցով օշնանի (soude) շինութիւնը, որ մեծ ճարտարարուեստ մը կը կազմէ այսօր, կը պարտինք Նիքոլա Լըպլանի (գաղղ. 1752-1806) և քրօմի ու կլիւսինի գիւտը՝ Վօքըլէնի (գաղղ. 1763-1829)։ Ուօլէսթըն (անգլ. 1766-1828) գտաւ պալլատիոնը (palladium) և վարդամետաղը կամ հոռդիոնը (rhodium). և Տոլթըն՝ (անգլ. 1766-1844) համեմատութեանց օրէնքը եւ հիւլէական վարդապետութիւնը։ Լավուազիէէն ետքը Տոլթըն կը նկատուի իբրև մին անոնցմէ որոնց գաղափարները ամէնէն աւելի նպաստեցին քիմիագիտութեան յառաջդիմութեանը։

Թէնար (1777-1857) և Կէյ Լիւսաք (1778-1870) երկու գաղղիացիներ են, որոնց ընկերովի կատարած աշխատութիւնները մեծ համբաւ վաստկեցուցին ֆրանսական քիմիագիտութեան։ Անոնք էին որ բորասխոնը և պոռը գտան։ Կազային վիճակի մէջ միաւորումներու օրէնքներուն վրայ Կէյ Լիւսաքի կատարած խուզարկութիւնները քիմիագիտութեան պատմութեան մէջ փառաւոր էջ մը կը կազմեն։

Տէյվի (անգլ. 1778-1829) նշանաւոր հանդիսացաւ ստախոնի գիւտովը։ Ան էր որ հաստատեց թէ Շէէլի քլորը պարզ մարմին մըն է։ Իոտի (Iode, պարզ մարմին մը) ուսումնասիրութիւնն ալ իր նշանաւոր գործերէն մին կը նկատուի։

Պէրցէլիուս (շուէտացի, 1779-1848) վերլուծական կատարեալ մեթոտներով հաստատեց պարզ մարմիններու հիւլէական ծանրութիւնները։ Իրեն կը պարտինք Սիլիկիոնի, (silicium), Սէրիոմի, Թօրիոմի եւն. գիւտերը։ Ինքն էր որ զուգամասն (isomère) այսինքն քիմիական միենոյն բաղադրութիւնը բայց տարբեր յատկութիւններ ունեցող մարմիններու վրայ ծանօթութիւններ տուաւ։ Իր համբաւաւոր Թրէթէ տը շիմին, որ ամէն լեզուներու թարգմանուած է, մինչեւ այսօր թանկագին գանձ մը կը համարուի քիմիագէտներուն ձեռքը։

Ս. Ռ. ՉԷՕՄՃԵՃԵԱՆ

ԴԷՍ ՈՒ ԴԷՆ

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Չինաստանի մէջ անթիւ ընկերութիւններ կան։ Գաղտնի և հանրային, բարոյական, տնտեսական, կրօնական, քաղաքային, գիւղական եւն. եւն.։ Ոմանք կազմուած են ճարտար մարդիկներէ և ոմանք անխոստովանելի արարքի տէր եղողներէ։ Ասոնցմէ ամէնէն հետաքրքրականն է մուրացկաններու ընկերութիւնը։ Չինաստանի բոլոր քաղաքներուն մէջ, մուրացկանները բազմաթիւ ըլլալով, իրարու օգնելու պէտքը զգացած են և յաջողած են կազմակերպուած ընկերակցութեամբ մը իրենց շահերը ապահովել։ Այս մուրացկաններէն ազատելու համար միայն մէկ միջոց կայ. — անոնց պետին հետ համաձայնիլ և բաժանորդագին մը վճարել։ Այս պետը ամէն իշխանութիւն ունի այն մուրացկաններուն վրայ որոնք իր թաղին մէջ կը գտնուին։ Ամիսը երկու անգամ անոնց իւրաքանչիւրին կը բաժնէ երկու երեք հարիւր սաբէք, և շոգիով եփած պզտիկ հացեր. անիկայ կը խարազանէ իր հրամաններուն անսաստողները։ Մուրացիկներու պետին իշխանութիւնը հազար տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի Բեքինի մէջ, և տասնեօթներորդ դարէն ի վեր ժառանգական է մէկ քանի ընտանիքներու մէջ, որոնց միջեւ քաղաքային իշխանութիւնները բաժնած են քաղաքին թաղերը։ Այս ընտանիքներէն մին՝ Զաօ՝ որ կ'իշխէ Բեքինի արեւելեան թաղին մէջ, անհամար հարստութիւն դիզած է և գեղխութեանց մէջ կ'ապրի բազմաթիւ ծառաներով։ Գաւառներու մէջ ալ նմանօրինակ կազմակերպութիւն մը կայ, և Շանկայի լրագիր մը վերջերս կը յիշէր թէ նոյն քաղաքին դրան մօտ մուրացկաններու պետը գիւղական փառաւոր վիլլա մը շինել տուած էր։

ՋՈՒԱՐԺԱԼԻ ՀԱԽՈՌՆՈՒԱԾՔ մը հանդիպած է զօրավար Բէլլու՝ Իտալիոյ նախարարապետը, որ ընդարձակ հողեր ունի Լոմպարտիոյ մէջ։ Սա առաջարկած էր որ իր անունը արձանագրուի գաւառային և գիւղական ընտրողներու ցուցակին մէջ։ Այս առաջարկը մերժուած է քաղաքապետական ժողովէն, որովհետեւ զօրավարը՝ «Պաշտօնապէս հաստատած չէր թէ քսան և մէկ տարին լրացուցած է, թէ իտալացի քաղաքցի մըն է, որ քաղաքական և հասարակային իրաւունքներ կը վայելէ, և ... կարդալ ու գրել գիտէ։»

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ԲԱՐԻԶ, ՊԱՆՔ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ		ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ	
Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	94 Միլ.	Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցուած վնասներ	» 90 »
Հատուցուած վնասներ	» 215 »	Ապահովագր. գումարներ	» 246 »

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կեանքի ճիւղին Տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թահրապրուեի խան, Օսմ. Պանքային դէմ

Ց. ՎԱՍՓԼԵԱՆ

ՓՈՐԱԳԻՐ - ԳԾԱԳԻՐ

Բանկալթի, մեծ շիտակ ճամբայ, թիւ 119

Արգոյ հասարակութեան սպասմանց ներքեւ [?] — Արգոյ հասարակութեան սրամադրութեան տակ կը գտնուի. Երկուշաբթի մինչև կէս օր, իսկ Չորեքշաբթի, Հինգշաբթի և Ուրբաթ օրերը մինչեւ իրիկուն ստանձնելով հետեւեալ աշխատութիւնները։

Կանանց յատուկ ձեռագործական ամէն տեսակ գծագրութիւններ, նշանագիրներ (մարքա) Հայ. և Գաղղ. ամէն տեսակ ճերմակեղէնի և նիւթի վրայ։ Մանաւորապէս ամբողջ օժիտի յանձնարարութիւն շատ ճաշակաւոր աշխատութեամբ։ Սիկառի թղթի կափարիչներ՝ գունաւոր և անգոյն։ Հրապարակի գործառնութեանց վերաբերեալ վիմափոխադրելի թուղթի (էզալո) վրայ աշխատութիւններ թէ՛ գծագրական և թէ՛ գեղագրական, Հայ. և Գաղղ.։ Տապանագիրներ, Դրօշմագիրներ (թէմպրը), ժամացոյցի սկաւառակներ, կափարիչներ։ Գոհարեղէն զարդերու և մէջէ մէջ գիրերու գծագրութիւններ։ Ընդօրինակութիւն առեւտրական և վարչական գործառնութեանց վերաբերեալ գրութիւններու, Հայ. և Գաղղ.։ Մասնաւոր դաստիարակէութիւններ իր տանը մէջ և կամ ուրիշ ո՛ և է տեղ։

Չափաւոր պայմաններ։ Ճշմարտութիւն և Մաքրութիւն։

4—10

ԿՈՒԶԷ՞Ք

Անարատ, աժան և թարմ ԴԵՂ և ՄՕՌՈՒԻ ձկան իւղ խմել. նոյնպէս կ'ուզէ՞ք ապահով ըլլալ որ ձեր հիւանդը ընտրելագոյն և թարմ դեղերով պիտի դարմանուի,

ՑԱՐԻՇԻՔ ՁԵՐ ԴԵՂԱԳՈՐԾ

պր. Լեւոն Էֆ. Կիւմիւշեան, տէր և տնօրէն ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ դեղարանի, Կէտիք-Փաշա-Պաշի թիւ 5

15—4

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵԱԼ ՁԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ, Ռ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պոլիս, Սուլթան Համամ Թօփալեան խան
Թիւ 18, 20, 22, 24.
Մեծ Շուկայ, Պօտրում Խան, թիւ 30

Մեր վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ զգեստեղէն՝ ձմեռուան յատուկ, և չափու վրայ ալ ընտիր հագուստներ կը շինուին։ Մեր նպատակն է մրցիլ թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ Գալաթիոյ դոլոր վաճառատուներուն հետ. ուստի մեծ խնամք կը տանինք ապրանքներու տեսակին, ազնուութեան և դիմացկունութեան. գիներն ալ 20% աժան են բաղդատմամբ եւրոպական հագուստներու։ Ասոր համոզուելու համար կը բաւէ անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները, Թօփալեան խան, եւ Մեծ Շուկայ՝ Պօտրում խան։ Այս վերջին վաճառատունը որ Շուկային նորոգութեան ատեն գոց էր, վերաբացուած է։ Կիներու համար կը գտնուին ամէն տեսակ ժաքէթներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ԱՒԵՏԻՍ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Բերա, Մեծ փողոց թիւ 407

Կիւլաւիկեան սպարդմանին տակ

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի՝ Եւրոպայի վերջին նորաձեւութեան համաձայն եկած մետաքսէ կերպասներ, ինչպէս սեւ և գունաւոր տամաքօներ, պլուշի և կարնիթիւրի կերպասներ, ծաղկենկար և պարզ թաւիշներ, զանազան փիպակներ, ժօփի համար գծաւոր և գոյնզգոյն մետաքսեղէններ, բօլօնէզներ, եւն., եւն.։ Ցաճախորդները գոհ պիտի մնան գիներուն չափաւորութիւն և ուրիշ ամէն տեսակէտներով։

40—4

''ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ՀԱՆՐԻ ԼԸԹՕՌՐՔ

ԳԵՏԻՆ ԳԱՆՁԸ

(Տարօրինակ արկածներ Պրագիլիոյ մէջ)

Ա.

Երկուքը մէկէն առաջացան անտառին մէջէն՝ զինուորներու ստնաձայնէն առաջնորդուած՝ և տասնըհինգ վայրկեան ետքը պզտիկ գունդապատկին հրամայող հրամանատար սպային առջեւ գտան ինքզինքնին։ Ժօէի ըսածին պէս, խումբը 500 հոգիէ կը բաղկանար և Պրագիլեայի մէջ հինգ հարիւր հոգին մեծ բան է։

Մեր երկու անվախ ընկերներուն տեսքէն հրամանատարը սոսկումի շարժում մը ունեցաւ, զոր շուտ մը զսպեց՝ անոնց բոլորովին մինակ ըլլալուն ապահովուելով։

Բօլի քաղաքավարական բարեւը, եւ պատուանշանի կարմիր ժապաւէնը՝ ալ աւելի ապահովութիւն տուին իրեն։

—Անտարակոյս, ըսաւ գէշ անգլիերէնով մը և իր զինուորները կեցնելէ ետքը, այն եղեռնագործներու խումբին կը պատկանիք՝ որոնք վերջերս Սանդոսի մէջ ցամաք ելած էին։

—Հրամանատա՛ր, պատասխանեց Բօլ, իրաւ է որ այդ նաւահանգիստը ելանք, բայց եղեռնագործներ չենք։

—Հըմ, հըմ, ըրաւ հրամանատարը՝ որ չէր գիտեր ինչպէ՛ս հարցաքննութեան սկսիլ։

Իր հրամանին տակ գտնուող 40-50 սպաները եկած շուրջը շարուած էին։

Անոնցմէ մէկը՝ յամառ մարդ մը՝ կոշտ կերպով հարցուց Բօլին։

—Ո՞ւր են այն 90 սեւամորթները՝ որոնք ապստամբներուն կողմէ ձեզի վաճառուեցան։

—Ո՛չ, ըսաւ Ժօէ։

—Վա՛յ սատանայ, մտածեց Բօլ, գործը գէշցաւ։

Եւ բարձր ձայնով.

—Ասկէ քառորդի մը չափ հեռու են։

—Ո՞վ գնեց զանոնք, հարցուց զինուորներուն պետը՝ որ ինքզինքը սպաներէն շրջապատուած տեսնելով, քիչ մը քաջութիւն գտած էր։

—Ե՛ս, պատասխանեց երիտասարդը առանց վարանելու, նախապէս գուշակելով այն հետեւանքները՝ որոնք եղած հարցումէն առաջ պիտի գային։ Ինքը, ամէն պարագայի մէջ կ'ուզէր ինքզինքը զոհել, փրկելու համար մըսթըր Ձօնը՝ որուն առատաձեռնութեամբ կրնար ապահովուիլ իր հօրը ապրուստը։

Սակայն չէր մտածած Ժօէի անձնուիրութեան վրայ։

—Ո՛չ, ըսաւ անիկա, Բօլի անձնազոհութիւնը հասկնալով, ո՛չ, ես էի։

—Լա՛ւ, մռլտաց հրամանատարը, զօրավարը կը վճռէ այդ կէտը։

« Եւ, շարունակեց, անշուշտ զէնքեր ունիք դուք։

—Այո, պատասխանեց Բօլ, և մարդեր՝ զանոնք գործածելու համար։

—Քանի՞ հոգի։

—Երեսուն հոգի ենք։

—Շատ աղէկ է ատիկա, ըսաւ հրամանատարը հանդարտացած։

Ցետոյ հրամայեց.

—Ձերբակալեցէք այս մարդիկը։

Քսան զինուորներ զանոնք շրջապատեցին։

—Հիմա, ըսաւ սպան, կ'ուզեմ իմ ոստիկաններս հաղորդել ձեզի։

—Կը սպասեմ, պատասխանեց Բօլ, անխռով։

—Կ'ուզեմ ապահով ըլլալ ձեր վրայ ու ձերբակալել կու տամ, որովհետեւ գերութիւնը ջնջող օրէնքին դէմ վարուած էք. միենոյն պատճառին համար կը ձերբակալեմ նաև ձեր գրագիրը. և զօրավարը՝ որ մեզմէ անդին կը գտնուի, այս իրիկուն կը կարգադրէ ձեր խնդիրը։ Իսկ այն ապխտակամոյթ մարդիկը՝ զոր հետերնիդ բերած էք, անմիջապէս պիտի առաջնորդուին Սանթօս՝ զոր գրաւեցինք ապստամբներէն. անոնց բնաւ վնաս չպիտի հասնի. պայմանաւ որ չդիմադրեն. այդ պարագային, ամէնքն ալ ազատ անցնիլ կու տամ։

Դիմադրելը խենդութիւն էր, Մըսթըր Ձօնի հրամանին տակ գտնուող մարդոց անբաւականութեան համար։

—Շատ լաւ, պատասխանեց Բօլ, միայն պիտի խնդրեմ որ զիս առջեւէն քալեցնէք որպէս զի կարենամ իմացնել մարդոցս։

Երիտասարդը Եանքիին դերը խաղաց.

—Կ'ըլլայ պատասխանեց հրամանատարը։

Ցետոյ սպայի մը դառնալով ըսաւ.

—Այս երկու օտարականներուն պիտի ընկերանաք քսան մարդերով, ըսաւ, և առաջին անգամ որ փորձեն փախչիլ, կրակ պիտի ընէք վրանին։

Ժօէ Բօլի ձեռքերը կը սեղմէր։

—Շատ աղուոր ըրիք, պարոն Բօլ։

—Հասկցա՞ր։

—Այո՛, հասկցայ թէ կ'ուզէք փրկել մըսթըր Ֆօրլին՝ զոր այս մարդիկը կը փնտռեն. կոտոշէմ. իրաւ ալ ատ է ըրածնիդ։

—Բայց դուն. քաջս, ինչո՞ւ ինքզինքդ մատնեցիր։

—Ինչո՞ւ...

—Այո։

—Բայց պարոն Բօլ, ես էի սեւերուն գինը ստացողը։

—Իրաւ է, բայց կարելի է այդ մարդիկը չեն գիտեր ատիկա։

Ժօէ գլուխը երերցուց։

—Մըսթըր Ֆօրլիի համար եթէ երկու կեանք ալ ունեցած ըլլայի, սիրով կու տայի։ Եւ յետոյ, ի՞նչ պիտի ընէիք ինծի համար, եթէ փախուստի պատասխան մը միայն տայի, ես որ գործը եփեցի. իսկ դուք, բացէ ի բաց անձերնիդ կը զոհէք։

—Քաջ սիրտ, ըսաւ Բօլ. ուրեմն ինծի պէս կ'ընդունիս որ չդիմադրե՛նք մեր մարդիկը։

(Շարունակելի)